

کد اختصاصی: ۷۱۸۹۳-۹۹۲۰۱

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

International Conference on The School of Martyr Soleimani (ICSMS 2021)

Principles of Soleimani School Political Strategy

Mohammadbaghr babaei talatapeh \

Abstract

The article has been compiled to explain and promote the Soleimani school and answer the main question of what strategic principles the Soleimani school has in the political sector. Therefore, an attempt was made to use the method of ijthad induction and analyze the content of Imam Khamenei's speeches and the words of the martyr and his contemporaries. Extract and explain its strategic political principles. These principles after analyzing the discourse and confirming their validity and reliability using the discourse language of the interviewers and the context of leadership measures with regard to the role of knowledge and value in the formation of identity and the direction of political behavior of these principles in the knowledge part in three supra-religious and supra-religious principles. Trans-ethnic and in the value section, the three principles of transnational and national, trans-partisan and trans-sectarian were combined and explained, and the grand political strategy of the Soleimani school was provincial and revolutionary piety, relying on the true guardianship of the Muslims and establishing a cordial relationship with the Supreme Leader. To know their leadership and obedience to their orders and views.

Keywords: Strategic Principles, Soleimani School, Trans-Religious, Strategic Knowledge Principles, Value Strategic Principles

\ Faculty member of Imam Hossein(Peace be upon him) University, Tehran, Iran. malib937@gmail.com

اصول راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی

محمدباقر بابائی طلائی^۱

چکیده

مقاله باهدف تبیین و ترویج مکتب سلیمانی و پاسخ به این سؤال اصلی تدوین شده است که مکتب سلیمانی در بخش سیاسی از چه اصول راهبردی برخوردار است. از این رو تلاش شد با استفاده از روش استقراء اجتهادی و تحلیل محتوای سخنان امام خامنه‌ای و سخنان شهید و هم‌زمان او اصول سیاسی راهبردی آن استخراج و تبیین گردد. این اصول بعد از تحلیل گفتمانی و تائید روایی و پایایی آن‌ها با استفاده از زبان گفتمانی مصاحبه‌گران و سیاق تدابیر رهبری با توجه به نقش دانش و ارزش در شکل‌گیری هویت و جهت رفتارهای سیاسی این اصول در بخشی دانشی در سه اصل فرامذهبی و فرا اعتقادی، فراقومی و در بخش ارزشی در سه اصل فرامرزی و ملی، فرا حزبی و فرا جناحی جمع و تبیین گردید و راهبرد سیاسی کلان ناظر بر مکتب سلیمانی را تقوای ولایی و انقلابی با تمسک به ولایت حقیقی ولی امر مسلمین و ایجاد رابطه قلبی و دلی با مقام معظم رهبری و امتثال اوامر و نگاهی ایشان بدانیم.

کلیدواژه‌ها: اصول راهبردی، مکتب سلیمانی، فرامذهبی، اصول راهبردی دانشی، اصول راهبردی ارزشی

۱ عضو هیات علمی دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین علیه السلام، تهران، ایران.

Malib937@gmail.com

مقدمه

انسان تنها موجودی است که رفتارهایش در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و به‌طور کلی در ابعاد قدرت ملی متأثر از دانش و ارزش‌ها هست (بابائی، ۱۳۸۵، ص ۴۵) به همین دلیل چگونگی زندگی و رفتن او از این دنیا به خود او سپرده شده است (مطهری، ۱۳۶۲، ص ۱۵) و به تعبیر الکساندر گلیویچ دوگین ۱ فقط درست زندگی کردن مهم نیست، درست مردن هم مهم است و این مهم‌تر از زندگی است. سپهبد شهید این گزاره را در قرن بیستم به‌خوبی به جهانیان نشان داد که می‌توان با وجود همه انگاره‌های ذهنی و تحرکات محیطی و تأثیرات مجازی خوب زندگی کرد و خوب رفت. این شهید به‌خوبی نشان داد که می‌توان در روستای دورافتاده‌ای به دنیا آمد ولی جهانی فکر کرد و منطقه‌ای عمل نمود و جهان را شیفته خود ساخت او را باید نمونه‌ی برجسته‌ای از تربیت‌شدگان اسلام و مکتب امام خمینی و خامنه‌ای دانست که همه‌ی عمر خود را به جهاد در راه خدا گذراند و شهادت پاداش تلاش بی‌وقفه‌ی او در همه‌ی این سالیان بود (امام خامنه‌ای، ۱۳ / ۹۸ / ۱۰)

منش این شهید از چه اصول راهبردی سیاسی تبعیت می‌کرد که شخصیت او را فرامذهبی، قومی و حزبی ساخته بود تا جایی که امام خامنه‌ای فرمودند این منش در قالب مکتب سلیمانی طرح شود (۹۸ / ۱۰ / ۱۷) و این که بتواند با ذائقه‌های مختلف سیاسی و حزبی به‌خوبی تعامل داشته و با همه دولت‌های سازندگی، اصول‌گرا و اصلاح‌طلبان به‌خوبی عمل کند و به هر منطقه‌ای پا می‌گذاشت به اعتراف هم‌زمانش موفق عمل نماید و مایه وحدت در فرق مختلف در عراق، سوریه، لبنان و افغانستان و ... گردد و هیچ اختلافی از او گزارش نشود که تجلی عینی آن را در تشییع میلیونی او در شهرهای مختلف دنیا و ایران با حضور اقشار متفاوت از احزاب، قومیت‌ها و مذاهب مختلف شاهد بودیم. این دغدغه و سؤالی است که محقق با استفاده از روش اجتهاد استقرائی با مصاحبه از هم‌زمان و سخنان امام خامنه‌ای و خود شهید بدان پرداخته است.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تحقیقی با این ویژگی محقق بدان دست نیافته است و هر آنچه تا نوشتن این مقاله بدان

^۱ فیلسوف و مشاور ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهور روسیه سخنرانی دانشگاه شریف و مسجد پیامبر اعظم صلی الله علیه و

آله در تاریخ ۹۸/۱۱/۲۱ به مناسبت چهلمین روز شهادت سپهبد شهید

دست یافته نوشته‌های گزارش گونه از وضعیت زندگی به همراه تصاویر بوده است مانند:

عنوان اثر	نویسنده	ناشر و سال نشر و تعداد صفحات	موضوعات اثر
من قاسم سلیمانی هستم، سرباز ولایت	ناصر کاوه	نوآوران سینا، ۱۳۹۸: ۱۲۶	توصیف رهبری، علت دوستی مردم، زندگانی شهید...مقاومت حکیمانه، وصیت‌نامه
سیری در اندیشه‌های راهبردی شهید حاج قاسم سلیمانی	ابوذر مهران فر	مهرامبرالمومنین، ۱۳۹۸: ۲۸۴	ولایت فقیه، انقلاب، دفاع مقدس، شهادت، مدافعان حرم، فرهنگ و هنر
ذوالفقار	علی‌اکبر مزد آبادی	یا زهرا، ۱۳۹۸، ۲۴۸:	برش‌هایی از خاطرات شفاهی شهید حاج قاسم سلیمانی با ۱۰۰ صفحه عکس
سردار دل‌ها	گروه فرهنگی تقدیر	گروه فرهنگی تقدیر، ۱۳۹۸: ۱۳۶	خاطرات شهید از دفاع مقدس، داعش، جنگ ۳۳ روزه و سخن رهبری و چند نامه
سربازان سردار	مرتضی کرامتی	سه نقطه، ۱۳۹۵، : ۱۷۶	زندگی‌نامه معرفی شهدای حرم و زندگی‌نامه
توافق سلیمانی - پوتین	شعبیه بهمن	موسسه مطالعات اندیشه سازان نور، ۱۳۹۶: ۲۰۰	امکان‌سنجی روابط راهبردی ایران و روسیه
این مرد پایان ندارد	سید علی بنی لوحی	راه بهشت، ۱۳۹۸: ۲۶۰	زندگی جهادی حاج قاسم سلیمانی

تعریف مکتب

از مکتب تعاریف مختلفی شده است ولی قدر متیقن آن مجموعه‌ای از باورها و اعتقاداتی است که آدمی را به انجام سبک و روش خاصی از عمل وامی‌دارد برای نمونه همه مکاتب الهی اعم از مسیح و یهودی و اسلام نماز و روزه‌دارند (یونس: ۸۷ و شوری: ۱۳)، ولی کیفیت انجام آن‌ها متفاوت شده است. این کیفیت ناشی از تمایزهای مکتبی است که در این مکاتب نهفته است که در جای دیگر باید در مورد آن بحث کرد.

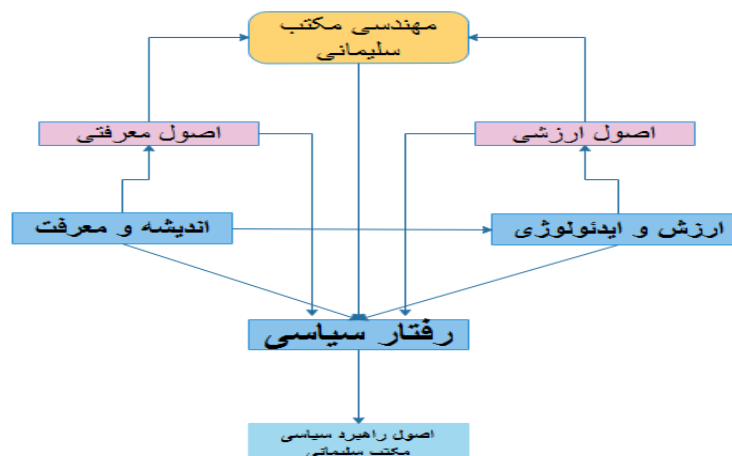
استاد شهید مطهری در تعریف مکتب می‌گوید: یک تنوری کلی و یک طرح جامع و هماهنگ و منسجم است که هدف اصلی آن کمال انسان و تأمین سعادت همگانی است و در آن خطوط اصلی و روش‌ها، بایدها و نبایدها، خوب‌ها و بدها، هدف‌ها و وسیله‌ها، نیازها و دردها و درمان‌ها، مسئولیت‌ها و تکلیف‌ها مشخص است و منبع الهام تکلیف‌ها و مسئولیت‌ها برای همه افراد هست (مطهری، ۱۳۶۲، ص ۴۵)

مدل تحلیل

از نگاه قرآن و علوم مردم شناختی و رفتارشناسی، رفتارهای اختیاری انسان متأثر از عواملی است که بخش‌های ادراکی و معرفتی او را تحت تأثیر قرار و برای او ارزش آفرینی می‌کند. (صدرالدین شیرازی، ۱۳۶۸) به همین دلیل هم بین جهان‌بینی که ناظر به بخش معرفتی بوده و ایدئولوژی که ناظر به بخش ارزشی است ارتباط علی و معلولی برقرار است. یعنی هر معرفتی بایدهای و نبایدهای ایدئولوژیکی دارد (مطهری، ۱۳۶۲، ص ۵۶) وقتی آدمی پا به دنیا می‌گذارد به تعبیر قرآن هیچ اندوخته علمی ندارد « وَ اللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا » (النحل: ۷۸) ولی ابزارهای ادراکی و معرفتی لازم در اختیار او قرار می‌گیرد تا آینده خود را خودش رقم زند. (مطهری، ۱۳۶۲، ص ۱۵)

یعنی رفتارهای اختیاری انسان تا زمانی که به چیزی علم پیدا نکند اعم از تصویری و تصدیقی و تا زمانی که مهارت لازم کسب نکند و تا زمانی که الگوی برایش نشان ندهند، میلی به آن نخواهد داشت چراکه تصویری از آن در ذهن ندارد. بعد از شناخت هرچند ابتدائی، ترغیبی بر پایه حس جستجوگری ذاتی در او پدید می‌آید و بعضی نیز از این استعداد خدادادی استفاده کرده و قومی را با وجود پیامبر خدا به گوساله‌پرستی می‌کشاند؛ وقتی قوم موسی علیه‌السلام بعد از گذشتن از دریا از کنار قومی رد می‌شوند که بت می‌پرستند و قوم موسی با دیدن این صحنه خواستار خدائی همانند او می‌شوند که مورد نکوهش الهی واقع شده و درنهایت از همین خواسته سامری استفاده کرده در غیاب موسی علیه‌السلام با وجود هارون قوم را به گوساله‌پرستی می‌کشاند (اعراف: ۱۳۸ و طه: ۸۶ الی ۹۸)

بنابراین مدل مفهومی که بر اساس آن ساختار و ساخت رفتارهای سیاسی حاج قاسم را بررسی خواهیم کرد از مدل زیر تبعیت می‌کند یعنی ابتدا با نگاه علمی و جزئی به رفتارهای سیاسی او و تحلیل اجتهادی علل معرفتی و ارزشی رفتارهای او را استتساخ کرده و به زبان کلی و با گزاره‌های کلی بیان گردید که بیانگر مهندسی مکتب سلیمانی است و از میان آن‌ها به مؤلفه‌های معرفتی و

شکل ۱: مدل مفهومی تبیین اصول راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی

ارزشی که ساختار سیاسی مکتب سلیمانی بر پایه آن‌ها بنا شده است و منش‌های رفتاری او را جهت می‌داد استخراج و در نهایت اصول راهبردی سیاسی شهید استخراج شد.

بر پایه این مدل شخصیت و رفتار حاج قاسم و هر کس دیگر آینه‌ای است که از طریق آن می‌توان اصول معرفتی و ارزشی برخاسته از مبانی جهان‌بینی (اندیشه و معرفت) و ایدئولوژی (ارزش‌ها) آن‌ها را دید که از پایه‌های مهم شکل‌گیری مکتب حاکم بر زندگی آن فرد هست که تفسیری دیگری از آیه ۸۴ سوره اسراء است یعنی قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ (ترجمه تفسیر المیزان، ج ۱۳، ص: ۲۶۲)

مقصود از اصول راهبرد سیاسی

مشروعیت منش رفتاری در فرهنگ علوی منوط به تأییدی است که از ناحیه پیامبر یا وصی او و یا جانشینان وصی او صورت می‌گیرد (نور: ۶۴) و بر اساس این منطق هر کاری که انجام می‌دهیم یا باید خود قوه اجتهاد داشته و از قرآن و سنت استخراج کنیم یا باید به کارشناس دین و ولی فقیه مراجعه کرد که در دین خبره است که در کتب حدیث به ویژگی آن‌ها پرداخته‌اند. (الإحتجاج علی أهل اللجاج (للطبرسی)، ۱۴۰۳ ق.؛ ج ۲؛ ص ۴۵۸)

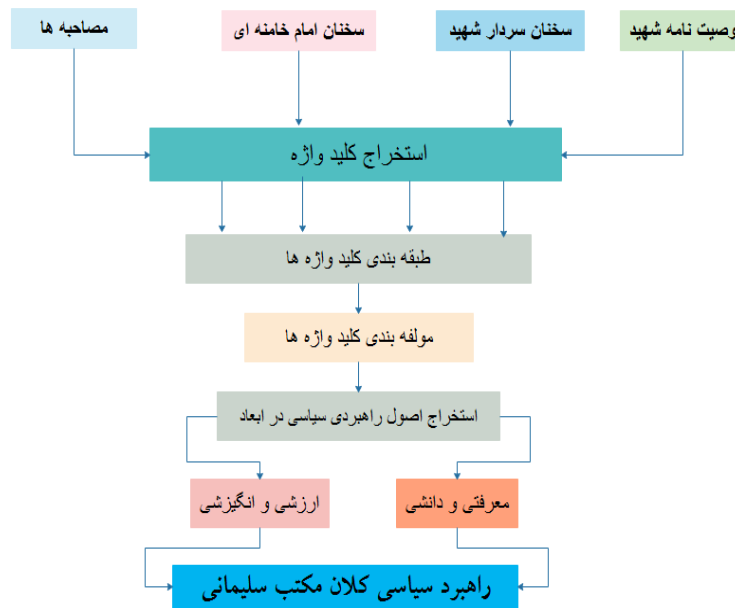
مشروعیت عملکردهای سیاسی حاج قاسم در دامنه‌ای شکل گرفت که از متن اسلام و مکتب خمینی و خامنه‌ای برخاسته بود لذا امام خامنه‌ای او را تربیت‌شده این مکتب دانست (امام خامنه‌ای: ۹۸/۱۰/۱۳) از این رو اصول راهبرد سیاسی او منتهی به مبانی و اصولی باید شود که از دایره قرآن و سنت خارج نیست و الا مورد تأیید رهبری واقع نمی‌شد. مثالی که سید حسن نصرالله از منش فرماندهی و سیاسی حاج قاسم نقل می‌کرد یعنی مدیریت و فرماندهی از نزدیک و حضور بی‌واسطه در صحنه‌های عمل و اخذ اطلاعات از نزدیک و به صورت عینی مبتنی بر اصلی است که در اسلام بر روی آن تأکید دارد که اطلاعات تا آنجایی که ممکن است از نوع یقینی باشد و عملکردها باید مبتنی بر آن باشد که در آیه ۳۶ سوره اسراء تأکید دارد که از چیزی تبعیت کنید و بر پایه آن تصمیم بگیرید که مبتنی بر علم باشد

بر پایه گفته‌های افرادی که با حاج قاسم مأنوس بودند علم حاج قاسم از صحنه‌های عملیات از نوع حق‌الیقین بود یعنی ایشان با صحنه‌های عملیات یکی بود و در متن آن‌ها واقع می‌شد؛ درد آن‌ها را حس می‌کرد از این رو مردم نیز او را حس می‌کردند و با او هم درد شده بودند. صحنه‌های که از کمک به سیل‌زدگان در تلویزیون نشان می‌داد و یا

خاطراتی که هم‌زمان ایشان در مصاحبه‌ها تعریف می‌کردند همه دلیل این مدعی است. بنابراین مقصود ما از اصول راهبرد سیاسی حاج قاسم همان اصول برخاسته از متن اسلام یا قرآن و سنت خواهد بود که امروزه از زبان ولی فقیه زمان امام خمینی و سپس امام خامنه‌ای تأویل و تفسیر شده و در رهنمودها بدان اشاره کرده و حاج قاسم عامل به آن‌ها بوده و شخصیت سیرتی و صورتی او را ساخته بود.

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از نظر روشی از نوع تحلیل محتوا است که به روش اجتهاد استقرائی مورد بازکاوی قرار گرفته است که در آن ابتدا سخنان سپهبد شهید، وصیت‌نامه شهید، سخنان امام خامنه‌ای و مصاحبه‌های که با هم‌زمان ایشان صورت گرفته است (۲۲ نفر)، مورد مطالعه قرار گرفت و مفاهیم اولیه و کلیدواژه‌های مربوطه استخراج گردید و سپس طبقه‌بندی بین کلیدواژه‌ها صورت گرفته و مؤلفه‌های چهارگانه مدل مفهومی از آن‌ها استخراج گردید و در نهایت راهبرد کلان حاکم بر اصول راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی استخراج شد که

شکل شماره ۳: مراحل روش اجتهاد استقرائی در شکل‌گیری اصول راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی

خلاصه آن در نمودار شماره ۲، ملاحظه می‌شود.

جامعه آماری پژوهش:

برای دریافت منش سیاسی حاج قاسم و استخراج راهبرد سیاسی آن راهی جزء تحلیل

محتوا نبود. (بابائی، ۱۳۸۴، ص ۱۲۴) به‌ناچار به سراغ افرادی رفتیم که در مدت خدمت ۴۰ ساله با سردار آشنا بودند و از نزدیک با آن‌ها کار کرده بودند که ۲۲ نفر از آن‌ها انتخاب و محاسبه شد و کفایت مصاحبه به خاطر اشباع نظری بود یعنی مطالب تکرار می‌شد و حرف جدیدی گفته نمی‌شد. البته این مصاحبه‌ها جدا از سخنان و وصیت‌نامه شهید و امام خامنه‌ای بود.

یافته‌های پژوهش

علت محبوبیت و حضور مردم در تشییع سردار شهید

راز محبوبیت سردار سرافراز حاج قاسم سلیمانی در اخلاص او بود که باجان دل برای رضای خدا به تبعیت از منویات رهبری برای مردم خدمت می‌کرد. رهبر معظم انقلاب بارها و بارها، او را باصفت «اخلاص» معرفی کرده‌اند. به‌عنوان نمونه در دیدار با خانواده سردار فرمودند: «می‌بینید مردم چه کار دارند می‌کنند برای حاج قاسم؛ این برای شما تسلاً است... بدانید که مردم قدر پدر شمارا دانستند و این ناشی از اخلاص است؛ این اخلاص است. اگر اخلاص نباشد، این جور دل‌های مردم متوجه نمی‌شود؛ دل‌ها دست خدا است؛ این که دل‌ها این جور همه متوجه می‌شوند، نشان‌دهنده‌ی این است که یک اخلاص بزرگی در آن مرد وجود داشت.» (بیانات در منزل سپهد شهید حاج قاسم سلیمانی، ۱۳/۱۰/۱۳۹۸)

حتی ایشان در نمازی که بر پیکر مطهر سردار سلیمانی اقامه فرمودند، عبارت ویژه‌ای در نماز به کاربردند و به اخلاص سردار اشاره کردند: «اللَّهُمَّ أَنْكَ تَوْفِيَّتَهُمْ مُتَلَطِّحِينَ بِدِمَائِهِمْ فِي سَبِيلِ رِضَاكَ، مُسْتَشْهِدِينَ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ، مُخْلِصِينَ فِي ذَلِكَ لَوْجْهِكَ الْكَرِيمِ»

حاج قاسم از منظر رهبر معظم انقلاب

مقام معظم رهبری در عرصه‌های مختلف در مورد سیدالشهدای مدافعین حرم صحبت کرده‌اند که تنها به چند مورد از آن اشاره می‌کنم و سپس جمع‌بندی آن را با تاریخ بیانات ایشان در قالب شکل شماره ۴، تجمیع شده است آورده می‌شود که در جمع‌بندی اصول از آن استفاده کردیم

خون پاک او به دست شقی‌ترین آحاد بشر بر زمین ریخت... او نمونه‌ی برجسته‌ای از تربیت‌شدگان اسلام و مکتب امام خمینی بود، او همه‌ی عمر خود را به جهاد در راه خدا گذراند. (پیام رهبری به مناسبت شهادت سردار دل‌ها، ۱۳/۱۰/۹۸)

سردار شهید عزیز ما را با چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه‌ی درس آموز، با این

چشم نگاه کنیم آن وقت اهمّیت این قضیه روشن خواهد شد. قدر و قیمت این قضیه روشن خواهد شد. (خطبه‌های نماز جمعه، ۲۷/۱۰/۹۸)

او ابزار شجاعت و ابزار تدبیر را برای خدا خرج می‌کرد؛ اهل تظاهر و ریا و مانند این‌ها نبود. اخلاص خیلی مهم است. (بیانات رهبری در جمع مردم قم، ۱۸/۱۰/۹۸)

(حاج قاسم) اهل حزب و جناح و مانند این‌ها نبود، لکن به شدت انقلابی بود. انقلاب و انقلابی گری خط قرمز قطعی او بود؛ این را بعضی‌ها سعی نکنند کم‌رنگ کنند، این واقعیت است؛ ذوب در انقلاب بود، انقلابی گری خط قرمز او بود. (بیانات رهبری در جمع مردم قم، ۱۸/۱۰/۹۸)

در جلسات رسمی معمولی - حاج قاسم یک گوشه‌ای می‌نشست که اصلاً دیده نمی‌شد. آدم گاهی اوقات می‌خواست بداند یا استشهاد کند، باید می‌گشت تا او را پیدا می‌کرد؛ خودش را جلوی چشم قرار نمی‌داد، تظاهر نمی‌کرد. (بیانات رهبری در جمع مردم قم، ۱۸/۱۰/۹۸)

شکل شماره: ۴ ویژگی‌های اصول راهبرد سیاسی از منظر امام خامنه‌ای

جدول شماره ۱: بخشی از شاخص‌های اصول معرفتی و ارزشی برآمده از وصیت‌نامه سپهبد شهید

ردیف	سخن و کلام	مفاهیم مدل‌ولی
۱,	شهادت می‌دهم که قیامت حق است، قرآن حق است، بهشت و جهنم حق است، سؤال و جواب حق است، معاد، عدل، امامت، نبوت حق است (وصیت‌نامه)	باور به آخرت، قرآن، حقانیت بهشت و جهنم و عدالت الهی
۲,	خداوندا! تو را شکرگزارم که پس از عبد صالحت خمینی عزیز، مرا در مسیر عبد صالح دیگری ...، خامنه‌ای عزیز .. قراردادی. ... اصول یعنی ولی فقیه، خصوصاً این حکیم، مظلوم، وارسته در دین، فقه، عرفان، معرفت؛ خامنه‌ای عزیز را جان خود بدانید، حرمت او را مقدسات بدانید... (وصیت‌نامه)	ولایت فقیه ولایت عملی در التزام به فرمان‌ها
۳,	این ولایت، ولایت علی بن ابی طالب است و خیمه او خیمه حسین فاطمه است، دور آن بگردید.	ولایت امیرالمؤمنین ع
۴,	اول آن‌ها، اعتقاد عملی به ولایت فقیه است؛ یعنی این‌که نصیحت او را بشنوید، باجان و دل به توصیه و تذکرات او به‌عنوان طبیب حقیقی شرعی و علمی، عمل کنید (وصیت‌نامه) کسی که در جمهوری اسلامی می‌خواهد مسئولیتی را احراز کند، شرط اساسی آن ... ولایت عملی است	ولایت عملی به امام خامنه‌ای
۵,	مرا بپذیر؛ پاکیزه بپذیر؛ آن‌چنان بپذیر که شایسته دیدارت شوم. جز دیدار تو را نمی‌خواهم، بهشت من جوار توست... تو خود می‌دانی دوستت دارم. خوب می‌دانی جز تو را نمی‌خواهم. مرا به خودت متصل کن.... معبود من، عشق من و معشوق من، دوستت دارم. بارها تو را دیدم و حس کردم، نمی‌توانم از تو جدا بمانم. بس است، بس. مرا بپذیر، اما آن‌چنان‌که شایسته تو باشم. (وصیت‌نامه)	عشق به خدا و دیدار او
۶,	امروز قرارگاه حسین بن علی، ایران است. بدانید جمهوری اسلامی حرم است و این حرم اگر ماند، دیگر حرم‌ها می‌مانند. اگر دشمن، این حرم را از بین برد، حرمی باقی نمی‌ماند، نه حرم ابراهیمی و نه حرم محمدی(ص)... اساس دشمنی جهان با جمهوری اسلامی، آتش زدن و ویران کردن این خیمه است، دور آن بچرخید.	اعتقاد به جمهوری اسلامی پایداری جمهوری اسلامی ایران
۷,	و الله و الله و الله این خیمه اگر آسیب دید، بیت‌الله الاحرام و مدینه حرم رسول‌الله و نجف، کربلا، کاظمین، سامرا و مشهد باقی نمی‌ماند؛ قرآن آسیب می‌بیند.... در مسائل سیاسی آنجا که بحث اسلام، جمهوری اسلامی، مقدسات و ولایت فقیه مطرح می‌شود، این‌ها رنگ خدا هستند؛ رنگ خدا را بر هر رنگی ترجیح دهید	حفظ جمهوری اسلامی
۸,	اعتقاد حقیقی به جمهوری اسلامی و آنچه مبنای آن بوده است؛ از اخلاق و ارزش‌ها تا مسئولیت‌ها؛ چه مسئولیت در قبال ملت و چه در قبال اسلام (وصیت‌نامه)	احساس مسئولیت در قبال ملت و اسلام

ولایت فقیه	جمهوری اسلامی و ارزش‌ها و ولایت فقیه میراث امام خمینی (رحمة الله علیه) هستند و می‌بایست مورد حمایت جدی قرار گیرند (وصیت‌نامه) راه صحیح، حمایت بدون هرگونه ملاحظه از انقلاب، جمهوری اسلامی و ولی فقیه است.	۹،
حفظ حرمت شهدا	شهدا، محور عزت و کرامت همه ما هستند؛ نه برای امروز، بلکه همیشه این‌ها به دریای واسعه خداوند سبحان اتصال یافته‌اند. آن‌ها را در چشم، دل و زبان خود بزرگ ببینید، همان‌گونه که هستند. فرزندان را بانام آن‌ها و تصاویر آن‌ها آشنا کنید..... (وصیت‌نامه)	۱۰،
تمسک به دین و آرمان‌های انقلاب	اگر عمل شما و کلام شما یا مناظره‌هایتان به نحوی تضعیف‌کننده دین و انقلاب بود، بدانید شما مغضوب نبی مکرم اسلام و شهدای این راه هستید؛ مرزها را تفکیک کنید. اگر می‌خواهید باهم باشید، (وصیت‌نامه)	۱۱،
به‌کارگیری افراد پاک دست و معتقد و خدمتگزار به ملت	به‌کارگیری افراد پاک دست و معتقد و خدمتگزار به ملت، نه افرادی که حتی اگر به میز یک دهستان هم برسند خاطره خان‌های سابق را تداعی می‌کنند. (وصیت‌نامه)	۱۲،
مردم‌داری و احترام به آن‌ها	در دوره حکومت و حاکمیت خود در هر مسئولیتی، احترام به مردم و خدمت به آنان را عبادت بدانند و خود خدمتگزار واقعی، توسعه‌گر ارزش‌ها باشند، نه با توجیهات واهی، ارزش‌ها را بایکوت کنند ...	۱۳،
نگاه پدرا نه مسئولین	مسئولین همانند پدرانجامعه می‌بایست به مسئولیت خود پیرامون تربیت و حراست از جامعه توجه کنند	۱۴،
شجاعت و قدرت اداره بحران	ملاک مسئولیت‌ها را برای انتخاب فرماندهان، شجاعت و قدرت اداره بحران قرار دهید. (وصیت‌نامه)	۱۵،
واقع‌نگری به دشمن، اهداف و سیاست‌ها تصمیم به موقع و عمل به موقع	شناخت به موقع از دشمن و اهداف و سیاست‌های او و اخذ تصمیم به موقع و عمل به موقع (وصیت‌نامه)	۱۶،

جدول شماره ۲: بخشی از شاخص‌های معرفتی و ارزشی مکتب سلیمانی از منظر دیگران

مفاهیم مدلولی	کلام	
اخلاص در گفتار و عمل	سلیمانی فرد بسیار بزرگی از نظر اخلاص و عمل صالح بود (سردار دکتر حسین علانی) ^۱	
ارتباط نزدیک با نیروها	ارتباط نزدیک با نیروهایش داشت حتی با خانواده آن‌ها تماس می‌گرفت (سردار دکتر محمدعلی بارانی) ^۲	
استقامت علوی گونه	قاسم در برابر دشمنان همچون کوه استوار بود. او از امیر مؤمنان آموخته بود که در میدان جنگ، کاسه‌های سر را باید به خدا هدیه داد. زره قاسم پشت نداشت و هرگز به دشمنان پشت نمی‌کرد (سردار سلامی)	
اطلاعات میدانی	او به جای اینکه در تهران بنشیند به لبنان و خطوط اول جنگ می‌رفت و از نزدیک با برادران صحبت می‌کرد و اطلاعات را می‌گرفت ... که باعث می‌شد کمک می‌کرد ذهنیت عمیق‌تر و گسترده‌تری در مسئولیت داشته بود. (سید حسن نصرالله، ۹۸/۱۱/۲۴)	
انتقادکننده و انتقادپذیر	ایشان فردی بودند که به راحتی بدون رودربایستی و رک انتقاد می‌کردند (حسین عباسی) ^۳	
عبور از نفس و خود	شهید سردار سلیمانی از نفس خود عبور کرد و بر آن غالب شد (سردار محمد شیرازی) ^۴	
تأکید بر قدرت بومی و محلی	سردار سلیمانی بر اساس منطق قدرت، نخست منابع مادی را تقویت کرد، سپس سعی کرد هر کنشگری در قواعد ملی و محلی کشورش رشد کند؛ یعنی هرکسی در نسخه بومی خود رشد کند. او پایه‌های قدرت را بر اساس نسخه بومی کشورها تثبیت کرد. (محمد فتحعلی) ^۵	
تصمیم با پشتیبان علمی	کارهای ایشان بر پایه مطالعات علمی بود یعنی تصمیم‌های که می‌گرفتند پایه علمی داشت و از یک پشتیبانی تحقیقاتی برخوردار بود (سردار دکتر نواب اصفهانی) ^۶	
جنگ اراده‌ها	همیشه نیروها و یگان‌های عمل‌کننده را ترغیب و تهییج می‌نمود که نباید باهم مشکلات تسلیم دشمن شوند. اساساً جنگ را تقابل اراده‌ها می‌دانست به همین دلیل به دنبال انجام ناممکن‌ها در صحنه عملیات بود. (سردار بهمنی) ^۷	
دشمن‌شناسی عملیاتی	سردار سلیمانی ادبیات و شیوه‌های دشمن را به دقت می‌شناخت. او رفتار دشمن در برابر حرکات ما را پیش‌بینی می‌کرد و تشخیص می‌داد (رحیم نوعی اقدام)	
راهبرد مقاومت	راهبرد حاج قاسم راهبرد مقاومت است (آیت‌الله رئیسی)	
عمل حرفه‌ای	در هر کاری باید حرفه‌ای عمل کرد که مصادیق آن در زندگی شهید سلیمانی خیلی زیاد است (دکتر حسین خنیفر) ^۸	

^۱ رئیس ستاد وقت کل سپاه و فرمانده نیروی دریایی سپاه

^۲ مسئول وقت معاونت دانشجویی دانشگاه امام حسین علیه‌السلام تاریخ مصاحبه، ۹۸/۱۱/۱۲، ساعت ۱۸/۳۰

^۳ از فرماندهان حاج قاسم در لشکر ثارالله و قرارگاه قدس

^۴ رئیس دفتر فرماندهی معظم کل قوا

^۵ سفیر سابق ایران در لبنان

^۶ معاون دانش و پژوهش ستاد کل سپاه، تاریخ مصاحبه، ۹۸/۱۱/۹، ساعت ۱۸

^۷ مسئول وقت گروه قدس دافوس سپاه و بخش عراق سپاه قدس

^۸ خنیفر حسن، استاد دانشگاه فرهنگیان کشور، ۱۳۹۸/۱۰/۲۹

فرامذهبی و فرا قومیتی	فرامذهبی و فرا قومیتی برای اهداف بزرگ‌تر تأکید داشت (امیر موسوی) ^۱
قاعده شکنی	قاعده شکنی از خصوصیات بارز ایشان بود و به معنای واقعی آتش به اختیار عمل می‌کرد (حجت‌الاسلام والمسلمین حسن علی اکبری) ^۲
مدیریت میدانی	قاسم سلیمانی یک فرمانده عالی‌رتبه بود و می‌توانست از دور دستوراتی را بدهد و در میدان هم حضور نداشته باشد اما در تمامی جبهه‌ها حضور داشت و تا زمانی که جولان و سعدیه و دیگر مناطق را آزاد کردیم با ما بود. (محمود سنگاوی) ^۳
مردم‌داری	بعد از این‌که مردم اطمینان کردند و اسلحه‌ها را تحویل دادند حاج قاسم گفت این‌ها که به ما اطمینان کردند باید برایشان کاری کنیم و زمین‌ها را آماده کرده و تحویل مردم دادند (حسن پلارک) ^۴
مطالعه میدانی	وقتی صحبت از نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدها می‌کرد همه متأثر از مطالعه میدانی و از نزدیک بود (سردار دکتر اصغر صالح) ^۵
واقع‌بینی	می‌توان قوه تمیز حق و باطل را در وجود این سردار بزرگ دید. خداوند دریچه‌هایی از دانایی و روشن‌بینی را برای ایشان باز کرد. (محمد فتحعلی) ^۶
ولایت‌مداری	نفس او الهام گرفته از ایمان به اهل‌بیت (ع)، امام خمینی (ره) و رهبر انقلاب اسلامی است (رحیم نوعی اقدم) ^۷
دیپلماسی کارکنان	شهید دیپلماسی کارکنان و فرماندهی استراتژیست و توانمند در مذاکره با شخصیت‌های طراز اول جهان بود (دکتر کارگری) ^۸

مفاهیم مدلولی در جداول فوق بر اساس مفاهیم کلیدی و مفاهیم اساسی و درنهایت ویژگی‌های راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی را به شکل زیر جمع‌بندی کردیم.

^۱ دیپلمات در حوزه سوریه و فلسطین و لبنان، مصاحبه با محمد ظریف وزیر امور خارجه ایران در شبکه‌های میادین به نقل از خبرگزاری فارس، بین الملل، ایران در جهان، ۱۸/۱۱/۱۳۹۸، ۱۰:۵۵.

^۲ رئیس پژوهشکده علوم انسانی و راهبردی دانشگاه امام حسین و مسئول وقت معاونت فرهنگی سپاه

^۳ عضو ارشد اتحادیه میهنی عراق

^۴ رئیس سابق ستاد بازسازی عتبات

^۵ معاون طرح و برنامه ستاد کل نیروهای مسلح

^۶ سفیر سابق ایران در لبنان

^۷ فرمانده قرارگاه حضرت زینب(س) در سوریه و از هم‌زمان سرلشکر قاسم سلیمانی فرمانده نیروی قدس

^۸ از فرماندهان و همکاران شهید سلیمانی

جدول شماره ۳: ویژگی‌های کلی مکتب سلیمانی

اصول اساسی	مفاهیم اساسی	مفاهیم کلیدی	ویژگی‌های کلی مکتب سلیمانی
خدا باوری و یقین به وحدانیت او	باور وجود خداوند باور به وحدانیت خدا باور به حضور الهی بصیرت الهی	باور وجود خدا باور به وحدانیت خدا باور به حضور الهی باور به آخرت، قرآن، حقانیت بهشت و جهنم و عدالت الهی آینده‌نگری و نگاری بصیرت تأکید روی مسائل اصلی و مرکزی تفکر راهبردی ولایی چتر گسترده ایدئولوژیکی و فکری مردم‌باوری دشمن شناسی عملیاتی راهبردهای خلاقانه فرامذهبی و ملی فرا سیاسی و فراجناحی تأکید بر قدرت بومی و محلی مدیریت راهبردی واقع بینانه شجاعت و تدبیر در عمل عقلانیت	بعد معرفتی و دانشی
تفکر راهبردی ولایی	آینده‌نگری و نگاری واقع‌بینی در شناخت حق و باطل دشمن شناسی عملیاتی راهبردهای خلاقانه فرامذهبی و ملی و فرا قومیتی فرا سیاسی و فراجناحی تأکید روی مسائل اصلی و مرکزی چتر گسترده ایدئولوژیکی و فکری مردم‌باوری بصیرت (واقع‌نگری عمل‌گرا) مطالعه میدانی تأکید بر قدرت بومی و محلی مدیریت راهبردی واقع بینانه شجاعت و تدبیر در عمل عقلانیت	باور وجود خدا باور به وحدانیت خدا باور به حضور الهی باور به آخرت، قرآن، حقانیت بهشت و جهنم و عدالت الهی آینده‌نگری و نگاری بصیرت تأکید روی مسائل اصلی و مرکزی تفکر راهبردی ولایی چتر گسترده ایدئولوژیکی و فکری مردم‌باوری دشمن شناسی عملیاتی راهبردهای خلاقانه فرامذهبی و ملی فرا سیاسی و فراجناحی فرامذهبی و فرا قومیتی مردم‌باوری واقع‌بینی واقع‌بینی در شناخت حق و باطل واقع‌نگری عمل‌گرا مطالعه میدانی	
آخرت‌نگری	باور به آخرت باور به حقانیت قرآن حقانیت بهشت و جهنم شهادت‌طلبی عدالت الهی	واقع‌بینی واقع‌بینی در شناخت حق و باطل واقع‌نگری عمل‌گرا مطالعه میدانی	بعد ارزشی و انگیزشی
اخلاص در گفتار و عمل	متظاهر نبودن تواضع و فروتنی در برخوردها خستگی‌ناپذیری تمسک به دین و آرمان‌های الهی التزام عملی به دین رعایت حدود الهی	توکل و توسل به خدا رعایت حدود الهی انقلابی‌گری متظاهر نبودن اخلاص در گفتار و عمل	
التزام عملی به دین	تمسک به دین و آرمان‌های الهی التزام عملی به دین رعایت حدود الهی	توکل و توسل به خدا رعایت حدود الهی انقلابی‌گری متظاهر نبودن اخلاص در گفتار و عمل	

ادب الهی	رعایت ادب در وجوه مختلف رسالت انسانی - اسلامی ارتباط صمیمی با مردم برخورد صمیمی و ارتباط عاطفی و نزدیک با نیروها	استقامت در کار تواضع و فروتنی در برخوردها ریسک‌پذیری رسالت انسانی - اسلامی	
انقلابی‌گری	انقلابی معتقد انتقادکننده و انتقادپذیر	ارتباط صمیمی با مردم برخورد صمیمی و ارتباط عاطفی و نزدیک با نیروها	
استقامت در کار	استقامت در کار ریسک‌پذیر تواضع و فروتنی در برخوردها	ارتباط صمیمی با مردم برخورد صمیمی و ارتباط عاطفی و نزدیک با نیروها	
مدیریت دینی	مدیریت وفقی بی‌وقفه مدیریت دینی مدیریت برانگیزاننده مدیریت بین‌الملل مردمی مدیریت زمان	احترام به طرف مقابل شهادت‌طلبی انتقادکننده و انتقادپذیر تمسک به دین و آرمان‌های الهی	
عشق به خدا و دیدار او	عمل حرفه‌ای شجاعت و قدرت اداره بحران تابع حقایق تا خواست‌های نفسانی پی‌پروایی در کارها خستگی‌ناپذیری	حفظ حرمت شهدای انقلاب	
تصمیم‌راهِبردی ولایی	نگاه راهبردی تیزبینی تصمیم‌به‌موقع و عمل به‌موقع		

بر اساس آنچه از جداول و تحلیل محتوای سخنان شهید و دیگران برمی‌آید اصول راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی در دو بخش معرفتی و ارزشی حاکم بر مکتب سلیمانی را بر اساس سیاق سخنان و نظر مصاحبه‌گران به شکل زیر خواهد بود.

جدول شماره ۴: اصول راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی

راہبرد کلان سیاسی	اصول راهبرد سیاسی	اصول کلی راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی	
تقراری و انقلاہی	فرامذهبی	اصول معرفتی و اندیشه‌ای	اصول راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی
	فرا اعتقادی		
	فراقومی		
	فرا مرزی و ملی	اصول ارزشی و انگیزشی	
	فرا حزبی		
	فراجناحی		

اصول معرفتی و دانشی راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی

عقل مهم‌ترین عطیه الهی است که خداوند در اختیار انسان قرار داده است و به دو بخش نظری و عملی تقسیم می‌شود به کمک عقل نظری نیازهای بخش دانشی انسان فراهم شده و پشتیبان بخش عملی می‌گردد و از طریق انگیزه و عمل زندگی بهشتی و جهنمی را برای خود رقم می‌زنند. « يَا عَلِيُّ أَحْسَنُ الْعُقُلِ مَا اكْتَسَبَ بِهِ الْجَنَّةَ وَ طَلَبَ بِهِ رِضَا الرَّحْمَنِ » (طبرسی، ۱۳۷۰، ص ۴۴۲) ای علی بهترین عقل، عقلی است که با آن بهشت الهی کسب شده و رضایت الهی به دست می‌آید. اصول معرفتی و بینشی خروجی عقل نظری بوده و از جنس دانش هست.

گروهی اجزای عقل نظری را باور، صدق و توجیه می‌دانند (شمس، ۱۳۸۴، ص ۸۲) که از نوع نگاه به خدا، خود، دیگران و جهان اطراف هویت می‌گیرند. (بابائی، ۱۳۹۴، ص ۴۵) این اصول در حکم نیروی است که قوای محرکه را به حرکت درمی‌آورد از این رو نوع حرکت و چگونگی آن وابسته به نیروی است که به قوای محرکه داده می‌شود. به طور طبیعی انسانی که موتور محرکه آن از اندیشه توحیدی و الهی قوت گیرد فعالیت، قدرت محرکه، دامنه و گستره آن متفاوت از انسانی خواهد بود که قوای حرکتی خود را از اندیشه دنیایی و مادی سرچشمه می‌گیرد و خود را محدود به دنیا می‌بیند.

ایمان حاج قاسم را باید مصداق بارز کلامی دانست که از امیرالمؤمنین علیه‌السلام

نقل شده است که ایمان همان انجام وظایف و اجتناب از گناهان است که در قلب رسوخ یافته و به زبانه جاری و در رفتارهای خودنمایی می‌کند «الْإِيمَانُ أَدَاءُ الْفَرَائِضِ وَ اجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ وَ الْإِيمَانُ هُوَ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَ إِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَ عَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ» (ابن شعبه حرانی، ۱۳۶۳ق، ص ۴۲۲) یا در جای دیگر ایمان را همان تسلیم و تسلیم را یقین و یقین را تصدیق و تصدیق را اقرار و اقرار را اداء و اداء را عمل می‌شناسد یعنی ایمان همان عمل و التزام به مقیدات دین و شریعت اسلام است (لیثی واسطی، ۱۳۷۶، ص ۵۸) به تعبیر هم‌زمانش او زاهد شب و شیر در روز بود شب‌ها در درگاه الهی ناله می‌کرد و نماز شبش در هر موقعیتی ترک نمی‌شد و صبح بی مهابا و شجاعانه و باتدبیر بر دل دشمن می‌زد و دشمن از غرش الله اکبر او فرار می‌کرد دشمن همین که می‌شنید حاج قاسم به منطقه آمده است سنگرها را رها کرده و فرار می‌کردند. (سنگاوی ۱۳۹۸ و غلامی پور، ۱۳۹۸)

مطالعه اجتهادی استقرائی در وصیت‌نامه، سخنان سپهبد شهید و سخنانی که از ناحیه مقام معظم رهبری و دیگران در خصوص این شهید بزرگوار گفته شده بیانگر این است که محتوای اندیشه‌ای او حاکی از سه اصل اساسی فرامذهبی، فرا اعتقادی و فرا قومیتی هست؛ حاج قاسم در برخورد با دیگران تعصب مذهبی نداشت بلکه خط قرمز او چنانکه مقام معظم رهبری و دیگران تأکید داشتند انقلاب و ارزش‌های آن بود.

(حاج قاسم) اهل حزب و جناح و مانند این‌ها نبود، لکن به شدت انقلابی بود. انقلاب و انقلابی‌گری خط قرمز قطعی او بود؛ این را بعضی‌ها سعی نکنند کم‌رنگ کنند، این واقعیت او است؛ ذوب در انقلاب بود، انقلابی‌گری خط قرمز او بود. (بیانات رهبری در جمع مردم قم، ۱۸/۱۰/۹۸)

همه این ویژگیها به نوع انگاره‌های برمی‌گردد که سپهبد شهید از خدا و امام زمان علیه‌السلام و امام خامنه‌ای ساخته بود و به آن ایمان و یقین داشت او خدا را در خود می‌یافت مانند کسی که در مشکلات امیدش از همه جا بریده است. (اسراء: ۶۷)

معبود من، عشق من و معشوق من، دوست دارم. بارها تو را دیدم و حس کردم، نمی‌توانم از تو جدا بمانم. بس است، بس. مرا بپذیر، اما آن‌چنان که شایسته تو باشم. (وصیت‌نامه)

به قومیت خاصی پایبند نبود خود را سرباز مردم و ولایت می‌دانست و بهترین مقام را در این می‌دانست که سرباز بماند و ولایت از او راضی باشد (شیرازی محمد، ۱۳۹۸)

حاج قاسم سرلشکری بود که مثل مالک می‌گفت و می‌سوخت و در دفاع از حرم و حریم اولیای الهی، در راه ولایت فقیه جانبازی می‌کرد. بالاتر، او در امام خمینی ذوب شده

بود و همان سوز را پای امام خامنه‌ای می‌ریخت (شیرازی، ۱۳۹۸)

نگاه وسیع و دامنه اعتقاداتش گسترده بود به طوری که همه گروه‌ها با اعتقادات مختلف در او جایی می‌گرفت و جای برای خود می‌یافت و در برخورد با او احساس بیگانگی نمی‌کرد بلکه جاذبه‌اش آن‌ها را به او وصل می‌کرد و پیوند محکم عاطفی و قلبی بین آن‌ها ایجاد می‌شد. (علائی، بارانی، عباسی، صالح: ۱۳۹۸)

حاج قاسم به اعتراف هم‌زمانش و مقام معظم رهبری فرد بصیری بود که اقداماتش بر پایه آن صورت می‌گرفت، شجاع بود ولی شجاعتش توأم باتدبیر و دانایی بود. و بر پایه این شناختی که از جوانان و محیط اطراف داشت جامع‌الاطراف بود و جاذبه‌اش بیش از دفعه بود همه اقشار از هر صنف و مذهبی بدان عشق می‌ورزیدند و برداشتن چنین فرماندهی مباحثات می‌کردند. (خنیفر، امیر مسلمی و سردار دکتر صالح و عباسی: ۱۳۹۸)

معرفت او به دین فوق‌العاده بود همواره کتاب‌های اعتقادی را مطالعه می‌کرد و به دنبال افزایش معنویت بچه‌ها بود، برایش معنویت بچه‌ها مهم بود.... خشم و لرزش او برای خدا بود. همه می‌دانستند. برای همین اگر عصبانی می‌شد، کسی از دستش ناراحت نبود. حب و بغضش الهی بود... جنگ که تمام شد، به فرماندهان درجه سرتیپی دادند و حاج قاسم شد، سردار سرتیپ پاسدار حاج قاسم سلیمانی. اما او همان قاسم ماند. رتبه‌های دنیایی در نگاه وی اهمیتی نداشت. از سال ۱۳۶۷ تا سال ۱۳۹۸ با همین روحیه ماند؛ آن روز هم که پس از غلبه بر داعش در سوریه و عراق، امام خامنه‌ای به او مدال ذوالفقار را دادند، شرط کرد که کسی مطلع نشود. می‌خواست باز هم گمنام بماند (شیرازی: ۱۳۹۸)

او اعتقاد داشت که فرصتی که در بحران خوابیده است بیش از فرصتی است که در خود فرصت است به شرطی که نترسید، نترسیم و نترسانیم. (خبرگزاری بین‌المللی قرآن، جهاد دانشگاهی، ۱۴ اسفند ۱۳۹۸)، این حاکی از نوع نگاه ایشان بود شما این نوع نگاه را در لابه‌لای کتب مدیریت استراتژیک و تفکر راهبردی نمی‌بینید و این نشان از نوع خاص تفکر او بود که از مولایش گرفته بود. (شریف الرضی، ۱۴۱۴ ق، ص، ۴۷۱)

تفکری که حاج قاسم بر اساس آن تدبیر می‌کردند به اعتراف هم‌زمانش برخلاف روش‌های کلاسیک بود، روش ایشان دارای مدل خاصی است که در کتاب‌ها پیشینه‌ای از آن دیده نمی‌شود مدل او را می‌توان تفکر راهبردی ولایی نام نهاد که رهنمودها و تدابیر ایشان در شکل‌گیری و روند آن تأثیر اساسی دارد و اصولاً هویتش ولایی و بر سیاق آن حرکت می‌کند چراکه مهم‌ترین شاخص پذیرش اطلاعات آن همان رهنمودها و تدابیر رهبری است. (صالح، ۱۳۹۸)

تفکر راهبردی ولایی را در تحقیقی بر پایه قرآن و سنت مبتنی بر پنج عامل و مؤلفه اتصال تدبیر (جامع‌نگری یا نگرش نظام‌مند)، دوراندیشی (تدبیر) (توجه با آینده مطلوب، عبرت جویی از وقایع، دوراندیشی و آخرینی) حکمت (تفکر عمیق و صحیح) آرمان‌خواهی (داشتن هدف‌های عالی و ترسیم چشم‌انداز)، بصیرت (شناخت زمانه و محیط) و توجه به سنت‌های الهی (به‌عنوان قوانین ثابت و محتوم هستی) معرفی کرده‌اند (کبیری پور مهدی و دیگران، ۱۳۹۷)

حاج قاسم به اعتراف خیلی از مصاحبه‌کننده‌ها بی‌مطالعه و تحقیق کاری انجام نمی‌داد ایشان برای دستیابی به بهترین راه‌کار از توان پژوهش‌گده نیروی انسانی دانشگاه امام حسین علیه‌السلام و سپس مرکز اندیشه‌ورزان نور (حاجی علی‌اکبری و نواب: ۱۳۹۸) بهره می‌برد و با راه‌اندازی میزهای تخصصی به تناسب صحنه‌های عملیات به مطالعه موقعیت‌ها و وضعیت‌ها می‌پرداخت به سنت‌های الهی پایبند بود و آرمانش را همان آرمان مقام ولایت می‌دانست که نابودی صهیونیسم بود و شدیداً دارای تفکر عمیق بود که از کیفیت سخنرانی‌های ایشان مشهود است و فردی دوراندیش بود به مفهومی دیگر او دارای تفکر راهبردی ولایی بود.

دشمن و تاکتیک و راهبردهای آن‌ها را به‌دقت می‌شناخت به تعبیر هم‌زمانش دسیسه‌های دشمنان را قبل از هر اقدامی بی‌اثر می‌کرد که نمونه بارز آن در آزادسازی البوکمال بود که نکته راهبردی برای امریکا بود و روی آن سرمایه‌گذاری زیادی کرده بود و دشمنی عمیق امریکا با ایشان نیز از این نکته آغاز شد. (حجازی و ابوالحسنی: ۱۳۹۸) چراکه به‌خوبی یاد گرفته بود که میزان دقت و کیفیت شناخت دشمن نقش به‌سزای در رفتارها و بقای پدیده‌ها دارد به‌طور طبیعی با تصور ضعیف از دشمن قوی بسترهای نابودی خودی فراهم می‌شود: «لَا تَسْتَصْغِرَنَّ عَدُوًّا وَ اِنْ ضَعْفَ» (غررالحکم، ص ۷۴۷) «هرگز دشمنی را کوچک‌شمار، هرچند ضعیف باشد». همچنین می‌فرماید: «أَفَهُ الْقَوَى اسْتِضْعَافُ الْخَصْمِ» (غررالحکم ج ۵، حدیث ۳۴۷) «آفت قدرتمند، ضعیف شمردن دشمن است.» و به بیان امام جواد علیه‌السلام کسی که نقشه‌ها و مواضع کلیدی دشمن را نشناسد، در رسیدن به هدف عاجز خواهد ماند. «مَنْ لَمْ يَعْرِفِ الْمَوَارِدَ أَعْتَبَهُ الْمَصَادِرُ» (بحار الانوار، ج ۶۸، ص ۳۴۰) او به توصیه‌های عقل نظری رحمانی‌اش پایبند بود و عقل نظری او متجلی از اعتقاد قلبی‌اش به ولایت ائمه علیهم‌السلام و امامین انقلاب بود.

اصول ارزشی و انگیزشی راهبرد سیاسی مکتب سلیمانی

اصول ارزشی بخش انگیزشی قوای محرکه ما را برمی‌انگیزاند و انسان را برای تحریک اعضا و جوارح و امی دارند تا کاری کند؛ حاج قاسم بر پایه اعتقاد و باوری که به اسلام و آموزه‌های دینی داشت و پایبند عملی به ولایت داشت به خوبی به این توصیه ولی امر مسلمین یقین داشت که دشمن امروز با اصل اسلام کار دارد و لذا برای مبارزه هوشمندانه با راهبرد دشمن و تاکتیک‌های دشمن از ظرفیت علمی و پژوهشی مراکز علمی سپاه استفاده می‌کرد (علی اکبری، ۱۳۹۸)؛ دشمن تلاش داشت با ایجاد فرقه‌های جدید مانند داعش، القاعده و النصره با تمسک به ظواهر احادیث با تحریک احساسات مردم و تحریف حقایق گروه‌های مردمی را برای دفاع از اسلام را تحریک کرده و با تحریف معنای احادیث و آیات و ترویج فرهنگ جهاد نکاحی دختران و زنان را طعمه هوس‌های گروه‌های الحادی کرده و با زاد ولدهای نامشروع تخم فساد را در منطقه بکارد (شیرازی، ۱۳۹۸)

حاج قاسم برای مبارزه با این تفکر و اندیشه و با الهام از تدابیر رهبری با طرح اندیشه عملی فراقومی و مذهبی به ایجاد ارتباط تنکاتنک با گروه‌های مردمی در کشورهای مختلف پرداخت و با تشریح و تبیین دسیسه‌های دشمنان، پرده از نیات پلید آن برداشته و دست چدنی پنهان در پوشش مخملی تبلیغات نیابتی از زبان روحانی‌نماهای شیطانی را بازنمایی کرده و حقیقت را به آن‌ها نشان می‌داد (کارگری، ۱۳۹۹) و به صراحت اعلام می‌کرد که ما به دنبال شیعه کردن فلسطین و سوریه و یمن نیستیم بلکه به دنبال مسلمانانی هستیم که ایمان و اعتقادات آنان با یغما می‌رود و دشمن با شکاف قومی و مذهبی به دنبال جنگ نیابتی است (غلامی پور، ۱۳۹۸) و بعد از تاراج سرمایه‌های مذهبی، دینی، کانی و انرژی آن‌ها منطقه را به حال خود رها خواهد ساخت (بزرگ‌زاده، ۱۳۹۸).

اصول راهبردی سیاسی مکتب سلیمانی در بخش ارزشی و انگیزشی را می‌توان در سه راهبر فراملی یا مرزی، فرا جناحی و حزبی جمع‌بندی کرد که در عمل بدان پایبند بود؛ حاج قاسم با درک این نکته که اسلام مرز نمی‌شناسد بلکه هر کجا مسلمانی هست و ندای وحدانیت و توحید شنیده می‌شود آنجا وطن اسلامی است و ساکنانش برادران دینی ما هستند و همه باید برای اصلاح ارتباط بین آن‌ها تلاش کنیم « إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ » (الحجرات : ۱۰) و اگر اختلافی نیز بین مسلمانان و مؤمنان ایجاد شود باید به کمک گروهی رفت که حق هستند (حجرات : ۹) این نگاه فرامرزی حاج قاسم توانست با یک مدیریت بین‌المللی دینی ملیت‌های مختلفی از عراق،

افغانستان، سوریه و ایرانی و ... را در کنار هم قرار داده و با تشکیل لشکر فاطمیون، علویون و زینیون بتواند در مقابل داعش و دسیسه‌های شیطانی دشمنان قد علم کند و نقشه‌های آن‌ها را بر آب کند (صالحی، ۱۳۹۸).

در مکتب سیاسی سلیمانی یک حزب بیشتر متصور نیست و آن حزب الهی است که در مقابل حزب شیطانی قرار دارد (مجادله: ۱۹ و ۲۰) از این رو این شهید به راحتی توانسته بود بدون کوچک‌ترین مناقشه اختلاف انگیز با احزاب مختلف سازندگی، اصول‌گرا، اصلاح طلب و دیگران برخورد داشته و تعامل سازنده داشته باشد (علانی: ۱۳۹۸)

ذره‌ای در وجود حاج قاسم، تملق و چاپلوسی دیده نمی‌شد، او حتی یک لحظه نان را به نرخ روز نخورد، در مقطعی که علیه رئیس دولت سازندگی، فضای تخریب درست کردند و بعضی‌ها برای این که از غافله عقب نمانند و درجه، رتبه و مسئولیتشان را از دست ندهند در تخریب او میدان مسابقه گذاشتند و به او انواع و اقسام تهمت‌ها و نسبت‌های ناروا بستند، اما حاج قاسم، بی‌اعتنا به این بازی‌های غیراخلاقی، خیلی راحت و ساده آمد و گفت: «هاشمی، همان هاشمی اول بود، همان حال را که اول داشت تا آخر داشت؛ منتهی ایشان بعضی وقت‌ها تاکتیک‌هایی داشت که در دوره‌های گوناگون هم داشت؛ هاشمی، هم استکبارستیز بود و هم صهیونیست ستیز» (روزنامه رسالت، چهارشنبه ۷۷ دی ۱۳۹۱، شماره ۱۱۲) متأسفانه این سخنان برای بعضی‌ها خوش نیامد.

او معتقد بود به بهانه مسائل جناحی و گروهی نباید همدیگر را له کرد، چون در پایان راه، دیگر کسی برای انقلاب نمی‌ماند و به لهجه شیرین کرمانی می‌گفت: «ما کی رو برای خودمون گذاشتیم؟! این چیه! اون راسته! این اصلاح طلبه! آن اصولگراست!، خب پس چه کسانی را می‌خواهید حفظ کنید؟!» (پایگاه اطلاع رسانی و خبری جماران - تهران، ۱۳۹۸/۱۰/۱۹) او با همه ارتباط صمیمی داشت و شاید به هر دو طرف هم انتقاداتی داشت ولی هرگز بروز نمی‌داد و نیاز هم نمی‌دید، چون قرار نیست هر چیزی را گفت و همه را به بوق و کرنا گذاشت!

او بیش از آنکه به فکر این باشد که چقدر از نظام و حکومت اسلامی دریافت کرده و می‌کند به این فکر می‌کرد که چقدر به نظام و حکومت خدمت کرده و فایده رسانده است به بیان سامی مسعودی از فرماندهان حشد الشعبی به حاجی گفتم راستی چقدر حقوق می‌گیری؟ حاجی مبلغی را گفت که من بسیار تعجب کردم زیرا او یک سردار و فرمانده نظامی بزرگ در ایران بود. گفتم حاجی این حقوق یک افسر جزء است نه یک فرمانده! یک سردار مثل شما در عراق سه برابر این حقوق می‌گیرد؛ با مزایای فراوان! حاجی به من

گفت: شیخنا! مهم نیست فرمانده چقدر از کشورش می‌گیرد. مهم این است که چه چیزی به کشورش می‌دهد و خدای متعال چند برابر آن را به او خواهد بخشید و این یک سنت الهی حتمی است. شیخنا! ما به صورت موقت در این دنیا هستیم و ما و شما به سوی پروردگار کریم خود رهسپاریم. (خبرگزاری رسمی حوزه، ۱۲ اسفند ۱۳۹۸، کد خبر: ۸۸۸۳۶)

راهبرد کلان سیاسی مکتب سلیمانی

مطالعه عمیق وصیت‌نامه و سخنان ایشان و صحبت‌های که مقام معظم رهبری در مورد ایشان گفته‌اند و مصاحبه‌های که با هم‌زمان ایشان داشته‌ام و مهم‌تر از همه استعانت از درگاه الهی برای اینکه حق شهید پایمال نشود، ما را به این کلیدواژه سیاسی در منش سیاسی مکتب سلیمانی رساند که جوهر اصلی و راهبرد کلان این مکتب تقوای ولایی و انقلابی است، یعنی او به پوششی از اندیشه و ارزش‌های الهی خود را تجهیز کرده بوده که شاخص و مرز او در پذیرش، جذب و دفع افراد و گروه‌ها انقلاب و آموزه‌های آن بود که از زبان امام خمینی رحمه‌الله علیه و امام خامنه‌ای متجلی شده بود لذا او به شدت انقلابی بود. انقلاب و انقلابی‌گری خط قرمز قطعی او بود. (بیانات رهبری در جمع مردم قم، ۱۸/۱۰/۹۸)

حاج قاسم به معنای واقعی کلمه، باتقوا، مؤمن، انقلابی در عین حال انسان خداتر و باانصافی بود و خدا هم به وی فرقان و قدرت درک صحیح و تشخیص درست از حوادث روز را داده بود. مگر نه این است که «ان تتقوا الله يجعل لكم فرقانا؟» مگر نه این است که تقوا و پرهیزکاری پیامدهای مثبت و نشانه‌های بارز خود را باید داشته بود و خودش را در رفتار، کردار و گفتار فرد نشان بدهد؟! او همه این علائم و نشانه‌ها را داشت و برای همین ذوب در امامین انقلاب بود و محبوب قلوب امت شد. (شیرازی، ۱۳۹۸)

شهید سلیمانی در طول زندگی خود نشان داد می‌توان دایره‌ای به وسعت ایران و جبهه مقاومت ترسیم کرد و مرزهای خودی و غیرخودی را از میان برد و بدون نگاه به دین و نوع تفکر آدمیان، تنها برای نجات انسان‌ها از اقدامات وحشیانه تروریست‌هایی چون داعش، جبهه النصره، القاعده و ... و حامیان غربی-عبری-عربی آن‌ها برای رسیدن به صلح و آرامش جنگید (صالحی: ۱۳۹۸)

او بدون این که در ظاهر شعارهای به اصطلاح انقلابی و تندوتیز سر دهد، بی‌سروصدا اقدام انقلابی می‌کرد، مگر غیر از این است که سرزمین عراق، سوریه و کل منطقه تنها با

مدیریت، درایت و صلابت وی از چنگک داعشیان وحشی رها شد؟! ضربات مهلکی که وی به آمریکا و اسرائیل زد از کسی ساخته نبود؛ او مصداق «اشداء علی الکفار» بود. حاج قاسم از کسانی که فقط شعار انقلابی و ارزشی می‌دادند و می‌دهند ولی در عمل توان اداره یک ناوایی را ندارند و فقط نق می‌زنند و برای مردم و مسئولین در دسر درست می‌کنند و در نهایت آب به آسیاب دشمن می‌ریزند، دلخوشی نداشت، این را با زبان حال مرتب تأکید و تکرار می‌کرد، اما حیف که گوش شنوا و چشم بصیرتی وجود نداشت تا بشنود و ببیند.

این ویژگی‌ها، همه حکایت از تهذیب نفس، تعادل روان، تعالی روح، همت بلند شهید بزرگوار حاج قاسم سلیمانی داشت و رمز پیروزی و عاقبت‌بخیری او شد، او در مکتب خمینی کبیر تربیت یافت و در معیت و رکاب خامنه‌ای، خودش را ساخت و اوج گرفت، دشمن نیز از همین خصوصیات در اضطراب، نگرانی و تکاپو به سر می‌برد والا توپ، تانک، تفنگ و پهپاد را دیگران هم داشتند و دارند. هنر حاج قاسم این بود که به وحدت، همدلی و یکپارچگی امتش فکر می‌کرد و می‌خواست همه را علیه دشمن مشترک به صحنه بیاورد و سطح مقبولیت مردمی برای نظام را تقویت کند. (امام خامنه‌ای، ۹۸/۱۰/۱۳)

اتحادی که بعد از ترور حاج قاسم در میان همه گروه‌ها و احزاب ایرانی از چپ‌چپ تا راست‌راست شکل گرفته، می‌تواند به نقطه عطفی برای آشتی ملی بدل شود. در سیاست همیشه اختلاف‌نظر در زمینه‌های مختلف وجود داشته و دارد، اما شهادت سردار سلیمانی نشان داد که می‌توان در بزنگاه‌هایی خاص با کنار گذاشتن همه اختلافات، تنها و تنها به یک نام یعنی ایران اسلامی فکر و توطئه‌هایی را که دشمنان تلاش می‌کنند با حربه‌های مختلف علیه اسلام و ایران و این مقاومت مقدس انجام دهند، خنثی کرد. شهادت سردار سلیمانی نشان داد که نام و راه حاج قاسم، فراتر از مرزبندی‌های سیاسی و به وسعت مرزهای ایران و آزادگان جهان است. این وحدت و اتحاد را می‌توان در جدول شماره ۵ مشاهده کرد که چه تعدادی از احزاب و شخصیت‌ها با گرایش سیاسی مختلف، شهادت سردار را تسلیت گفته و از این اقدام تروریستی آمریکا ابراز انزجار کرده‌اند.

انسجام و اتحاد گروه‌ها و احزاب در شهادت او به این دلیل بود که او سرباز «اسلام» بود نه صرفاً سرباز «وطن». و اگر خدمتی هم به وطن داشت، برای اسلام و خدا بود و هر جا که مجاهدت خالصانه و مخلصانه در میان باشد، نتیجه‌اش درخشش و تلالؤ همیشگی، ماندگاری و زایل‌ناشدنی است؛ اما اگر برای غیر خدا انجام گرفت، ماندگار نخواهد بود.

(بیانات در دیدار فرماندهان سپاه - ۲۹/۰۶/۱۳۷۳)

جدول شماره ۵: احزاب و اشخاص با گرایش سیاسی مختلف

گرایش سیاسی	حزب یا شخصیت
اصولگرا	محمود احمدی نژاد، علی اکبر ولایتی، محمدباقر قالیباف، سعید جلیلی مجتبی ذوالنور عزت‌الله ضرغامی
اصلاح طلب	سید محمد خاتمی، مجید انصاری، محمدرضا عارف، غلامحسین کرباسچی محمود صادقی، مهدی کروبی، مهدی خزعلی علی مطهری عطاءالله مهاجرانی
اعتدال	سید حسن خمینی، مولوی عبدالحمید اسماعیل زهی
اصلاح طلب	مجمع مدرسین و محققین حوزه علمیه قم، فراکسیون امید مجلس شورای اسلامی، شورای عالی سیاستگذاری جبهه اصلاح طلبان، مجمع روحانیون مبارز حزب جمعیت جوانان ایران اسلامی حزب اسلامی کار حزب ندای ایرانیان حزب اتحاد ملت ایران اسلامی حزب همبستگی ایران اسلامی حزب مجمع اینترگران مجمع نیروهای خط امام ائتلاف احزاب زنان اصلاح طلب (صدف) انجمن اسلامی مدرسین دانشگاه‌ها حزب مردم سالاری حزب اعتماد ملی
اصولگرا	جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، فراکسیون نمایندگان ولایی مجلس شورای اسلامی، شورای ائتلاف نیروهای انقلاب، حزب موتلفه اسلامی جبهه پایداری انقلاب اسلام جامعه روحانیت مبارز، جمعیت جوانان انقلاب اسلامی جامعه اسلامی مهندسين سازمان بسیج حقوقدانان کشور اتحادیه جامعه اسلامی دانشجویان جمعیت اینترگران انقلاب اسلامی جمعیت فدائیان اسلام سازمان بسیج جامعه پزشکی کشور اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان مستقل جبهه ایستادگی ایران اسلامی جمعیت پیشرفت و عدالت ایران اسلامی
مستقل	نمایندگان اقلیت‌های دینی در مجلس شورای اسلامی
اعتدال	حزب اعتدال و توسعه فراکسیون زنان مجلس شورای اسلامی
منتقدان	حزب کارگزاران سازندگی، حزب رفاه ملت ایران، نهضت آزادی

خبرگزاری ایسنا، ۱۵ / ۱۰ / ۹۸

شرط موفقیت در مکتب سیاسی سلیمانی

حاج قاسم هرگاه به کسی مسئولیتی می‌داد می‌گفت اگر بخواهید موفق شوید باید سه مطلب را در خود ایجاد، احیا و شکوفا سازید یعنی انگیزه، اراده قوی و صبر. (ابوالحسنی، ۱۳۹۸) این سه از ویژگی‌های روحیه جهادی و انقلابی است که رهبر معظم انقلاب ورود به مرحله‌ی خودسازی و جامعه پردازی و تمدن‌سازی در گام دوم انقلاب را در گرو داشتن آن‌ها در مدیران جوان می‌شناسد. «همت‌های بلند و انگیزه‌های جوان و انقلابی، خواهند

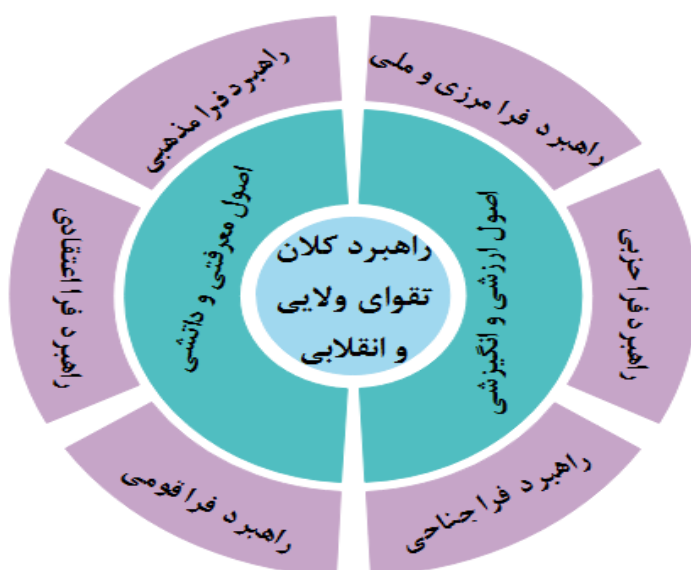
توانست آن‌ها (فرصت‌ها) را فعال و در پیشرفت مادی و معنوی کشور به معنی واقعی جهش ایجاد کنند ....بی‌شک شما جوانان مؤمن و پُرتلاش خواهید توانست این عیب بزرگ را برطرف کنید.» (بیانیه گام دوم انقلاب)

او یک مدیر سیاسی و فرمانده جهادی به تمام معنی بود که خستگی در او خسته می‌شد به تعبیر سید حسن نصرالله: حاج قاسم خسته نمی‌شد. ما همه خسته می‌شدیم و گاهی احساس می‌کردیم مسائل خیلی دارند به ما فشار می‌آورند، اما حاجی ساعت‌ها کار می‌کرد و حتی وقتی خسته می‌شد باز به کار ادامه می‌داد. یادم هست گاهی درحالی که دندان درد تحمل‌ناپذیری داشت. می‌گفتیم دکتر بیاوریم؟ می‌گفت الان نه؛ بعد از جلسه. یعنی ۶ ساعت بعد. می‌نشست، درد را تحمل می‌کرد، در جلسه شرکت می‌کرد، مدیریت می‌کرد، تصمیم می‌گرفت و بعد دکتر می‌رفت. قدرتش در صبر و تحمل سختی‌ها و دشواری‌ها ویژه بود. اغراق نمی‌کنم. من تا به حال کسی را ندیده‌ام که مثل حاج قاسم درد و بی‌خوابی را تحمل کند. (سید حسن نصرالله، ۱۳۹۸)

حاج قاسم سرلشکری بود که مثل مالک می‌گفت و می‌سوخت و در دفاع از حرم و حریم اولیای الهی، در راه ولایت فقیه جانبازی می‌کرد. بالاتر، او در امام خمینی ذوب شده بود و همان سوز را پای امام خامنه‌ای می‌ریخت (شیرازی، ۱۳۹۸) و این هنر شهید سلیمانی بود که توانست ۶ ملیت با زبان‌های مختلف را دور هم جمع و آنان را مدیریت کند. نگاه ایشان به تحولات منطقه‌ای، نگاهی آینده‌گرایانه و بر اساس واقعیت‌های میدانی بود. (فتحعلی: ۱۳۹۸)

راهبرد مکتب سیاسی سلیمانی در یک نگاه

می‌توان روح و کلیت مکتب سلیمانی و اصول سیاسی آن را در نمودار شماره ۱ مشاهده نمود.

بر پایه این نمودار جوهره و راهبرد کلان سیاسی مکتب سلیمانی تقوای ولایی و انقلابی است که دوپایه اصلی معرفتی و ارزشی دارد که ماهیت و محتوای این راهبرد کلان را می‌سازند به طوری که بخش دانشی بر سه راهبرد فرامذهبی، فرا اعتقادی و فراقومی تأکید دارد و بخش انگیزشی به سه راهبرد فرامرزی و ملی، فرا حزبی و فرا جناحی تقسیم می‌شود یعنی سه راهبرد اول بخش نظری مکتب سلیمانی را در بعد سیاسی تشکیل می‌دهد که خروجی عقل نظری است و سه راهبرد دیگر خروجی عقل عملی این مکتب هست که مهندسی رفتارهای سیاسی حاج قاسم را تشکیل می‌داد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

وجه تمایز سبک کار سیاسی حاج قاسم با خیلی از سیاستمداران این بود که وحدت با آحاد مسئولان و مردم برای او یک خط قرمز بود. در عین اینکه اصول انقلابی خود را به روشنی بیان می‌کرد. حامی مسئولان منتخب مردم بود ایشان توانست یک آموزه قطعی در مکتب انقلاب اسلامی و آموزه‌های دینی یعنی مدارا عینت بخشد که تجلی آن در مراسم شهادت ایشان متجلی شد؛ این شاید اولین باری بود که یک نام، تمام مردم ایران را با هر گرایش سیاسی و نوع تفکری، کنار یکدیگر جمع می‌کرد. روسای قوا، مراجع تقلید، وزرای کابینه، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و خبرنگاران رهبری، فرماندهان ارتش و سپاه، روسای سازمان‌ها و نهادها، ائمه جمعه، استانداران، فرمانداران و شهرداران و ... با هر نوع گرایش سیاسی شهادت سردار سلیمانی را تسلیت می‌گفتند.

اساساً هنر بزرگ سیاسی سردار سلیمانی این بود که علی‌رغم داشتن ارتباط شخصی و اخلاقی محبت‌آمیز با برخی چهره‌های سیاسی؛ این روابط نه تنها در مواضع شفاف انقلابی او خللی ایجاد نکرد، بلکه او در آشکارا و در برابر مردم، به گونه‌ای رفتار کرد که افکار عمومی هیچگاه برداشت نکرد که او بخشی از یک جناح سیاسی در کشور است و یا کوچک‌ترین مخالفتی با حاکمیت دارد.

اما مهم‌ترین تفاوت سیره سیاسی حاج قاسم با بسیاری از اصلاح‌طلبان، اعتدالیون و اصولگرایان محافظه‌کار، -که در سال‌های اخیر گفتگو با دنیای غرب به بخشی از محاسبات راهبردی آن‌ها تبدیل شد- این بود که حاج قاسم در تمام این مدت مستقیماً با آمریکا و عوامل غرب در حال جنگ نظامی رودرو بود. بی‌شک پس از ولایت‌مداری، برجسته‌ترین، و ویژگی سیاسی او جهاد مستمر در برابر آمریکا و اسرائیل بود. شاخصی که حاج قاسم سلیمانی را از بسیاری از سیاسیونی که لبخندزنان و صمیمی با او عکس

یادگاری هم دارند، کاملاً متمایز کرده است.

ولایتمداری حاج قاسم جوهره مرکزی مکتب سلیمانی است که آنقدر نمایان و شفاف بوده که حتی نمی‌توان درباره آن شبهاتی ولو کوچکی را مطرح کرد. تعبیر حاج قاسم سلیمانی درباره رهبر معظم انقلاب اگر نگوئیم منحصر به فرد بود ولی کم‌نظیر بودند. اساساً ادبیات حاج قاسم درباره رهبر معظم انقلاب ادبیاتی بسیار خاص، عاشقانه و کاملاً در دایره اعتقاد عمیق دینی به ولایت فقیه بود تا جایی که وصیت‌نامه او را ولایت‌نامه خواندند (رئیس، ۱۳۹۸)

حاج قاسم انسانی بود که به‌خوبی توانست با اقتدا به مولایش استعدادهای خدادادی را بالفعل کند و انسانی بشود که بتوان او را از مصادیق انسان‌های موقی نامید که به‌خوبی توانسته راه بین دو تولد دنیوی و برزخی را طی کند او شاهد مثال کسانی است که قرآن از آن‌ها به منعمین یاد کرده و هرروز در نمازها حداقل ۱۰ بار از درگاه خداوند متعال می‌خواهیم که ما را در مسیری قرار دهد که آن‌ها رفته‌اند.

او شاهد مثال مدیران و سیاست‌مدارانی شد که می‌گفتند نمی‌توان در این میدان باوجود تحریم‌ها و امکانات دشمن به موفقیت جهانی دست یافت. او حجت همه ما برای اطاعت از رهبری و امتثال اوامر ایشان شد او شاهد مثال این کلام معصوم شد که با اقتدا به رهبری مقام ولایت به‌راحتی می‌توان سربلند شد.

او شاهد مثال افرادی شد که می‌توان در میان احزاب، اقوام، قومیت‌ها و ملیت‌ها جهانی شد و همه را کنار هم برای یک هدف ایده آل جمع کرد. او را باید قهرمان مقاومت و شهید قدس دانست که توانست در مقابل شیاطین درون و بیرون به‌خوبی ایستادگی کند و به‌خوبی بینی همه آن‌ها را به خاک بمالد.

او به ما یاد داد که می‌توان با یک‌راهبرد کلی خدایی شد و آن این که به محبوبین خدا نگاه کنید و مانند آن‌ها زندگی کنید؛ اگر می‌خواهید با امامان محشور شوید مانند آن‌ها زندگی کنید، و یا حداقل حفظ آبرو کرده و حرمت‌شکنی نکنیم و طوری زندگی کنیم که گویا حضرت حجت عجل الله تعالی فرجه الشریف حضور یافته و ما را برای کاری انتخاب کرده‌اند که همین‌الان مسئولیت آن به عهده ما است. اگر می‌خواهید شهید بشوید مانند آن‌ها زندگی کنید. او به ما نشان داد می‌توان قبل از شهید شدن شهید شد و قبل از استاد شدن استاد شد و قبل از فرمانده و مدیر شدن فرمانده و مدیر شد. او به ما یاد داد در انتخاب و گزینش مدیران به جنم آن‌ها توجه شود و اگر آثاری از فرماندهان موفق و مدیران مؤثر در آن‌ها مشاهده شد آن‌ها را انتخاب کنید و با اعتماد به آن‌ها استعداد ذاتی

آن‌ها را شکوفا ساخت.

بر اساس آنچه گفته شد پیشنهاد می‌گردد:

- ۱- تعریف دوره‌ها و کارگاه‌های توانمند ساز برای ترویج اصول سیاسی مکتب سلیمانی خصوصاً برای مدیران و فرماندهان و سیاستمداران
- ۲- گنجاندن مفاهیم و اصول اساسی این مکتب در دوره‌های آموزشی مقاطع مختلف
- ۳- طراحی و ایجاد پژوهشگاه مستقل سیاسی برای تحقیق و تعمیق ابعاد مختلف سیاسی مکتب سلیمانی

منابع:

۱. قرآن
۲. نهج البلاغه
۳. ابن شعبه حرانی، ۱۳۶۳، حسن بن علی، تحف العقول، قم، چاپ دوم.
۴. بایانی محمدباقر، ۱۳۸۴، رمز موفقیت در تحقیق، انتشارات فکر و بکر، چاپ دوم، تهران
۵. بایانی محمدباقر، ۱۳۸۵، مبانی استراتژیک فرهنگی از دیدگاه امیرالمؤمنین علیه‌السلام، انتشارات دانشگاه امام حسین علیه‌السلام
۶. بیانات رهبر انقلاب در دیدار جمعی از بانوان اندیشمند و سخنان بانوان در این دیدار، ۱۸/۰۷/۱۳۷۷
۷. بیانات مقام معظم رهبری در خطبه‌های نماز جمعه تهران، ۲۷، // ۱۰، / ۹۸،
۸. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۸/۱۲/۱۳۹۰
۹. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از پاسداران و بسیجیان، ۰۲/۰۹/۱۳۷۷
۱۰. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دانش‌آموزان و دانشجویان، ۱۲/۰۸/ ۱۳۹۵
۱۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار شرکت‌کنندگان در نهمین همایش ملی «نخبگان فردا» ۲۲/۰۷/۱۳۹۴
۱۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار فرماندهان سپاه - ۲۹/۰۶/۱۳۷۳
۱۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار کشاورزان، ۱۴/۱۰/۱۳۸۴
۱۴. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مردم آذربایجان شرقی به تاریخ ۲۹/۱۱/۱۳۹۶
۱۵. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار مردم قم، ۹۸/۱۰/۱۸
۱۶. بیانات مقام معظم رهبری دیدار شهردار و اعضای شورای اسلامی شهر تهران با رهبر انقلاب ۲۳/۱۰/۱۳۹۲
۱۷. بیانات مقام معظم رهبری رهبر انقلاب در ابلاغ مانور گردان‌های عملیات والفجر ۸، ۱۶/۱۲/۱۳۶۶
۱۸. پایگاه اطلاع‌رسانی و خبری جماران - تهران، ۱۹/۱۰/۱۳۹۸
۱۹. حدیث ولایت، ۱۳۷۰، مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری ج، ۷، فروردین
۲۰. خبرگزاری رسمی حوزه، به آدرس <https://www.hawzahnews.com/news>
۲۱. خبرگزاری بین‌المللی قرآن، جهاد دانشگاهی، ۱۴ اسفند ۱۳۹۸، کد خبر ۳۸۸۳۲۳۷
۲۲. روزنامه رسالت، چهارشنبه ۷۷دی، ۱۳۱۳ شماره ۱۱۲
۲۳. روزنامه رسالت، چهارشنبه ۲۲ دی ۱۳۹۵، شماره ۸۸۴۷

کد اختصاصی: ۷۱۸۹۳-۱-۹۹۲۰۱

دومین همایش بین‌المللی گام دوم انقلاب اسلامی: International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

۲۴. شریف الرضی، محمد بن حسین، نهج البلاغه (للصبحی صالح) - قم، چاپ: اول، ۱۴۱۴ ق.
۲۵. صدرالدین شیرازی ملاصدرا، ۱۳۶۸، حکمت متعالیه، منشورات المصطفوی، قم
۲۶. طبرسی حسن بن فضل، ۱۳۷۰، مکارم الأخلاق، قم، چاپ چهارم،
۲۷. طبرسی، احمد بن علی، ۱۴۰۳ ق. الإحتجاج علی أهل اللجاج (لطبرسی) - مشهد، چاپ: اول،
۲۸. کبیری پور مهدی و دیگران، ۱۳۹۷، تبیین مفهوم تفکر راهبردی از منظر اسلام، مدیریت فرهنگ سازمانی، دوره ۱۶، ش ۳، پاییز
۲۹. مطهری مرتضی، ۱۳۶۲، انسان در قرآن، صدرا، قم